

BIJLAGE 3

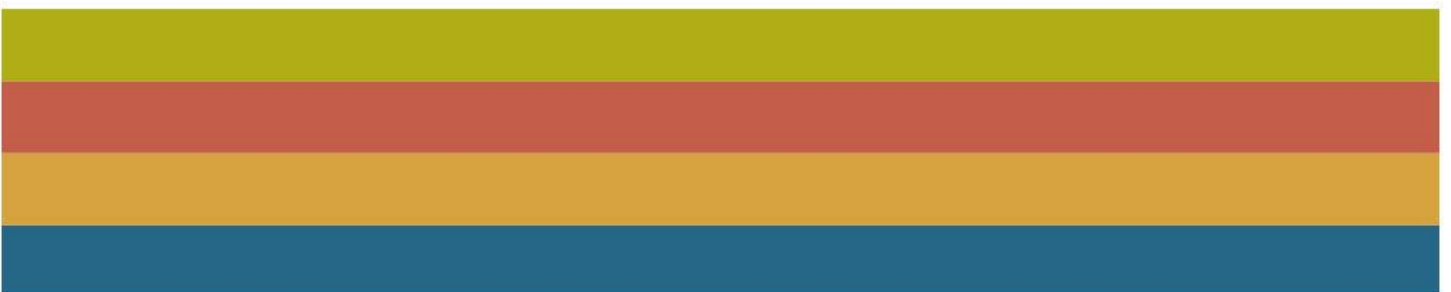

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Windpark Delfzijl Zuid

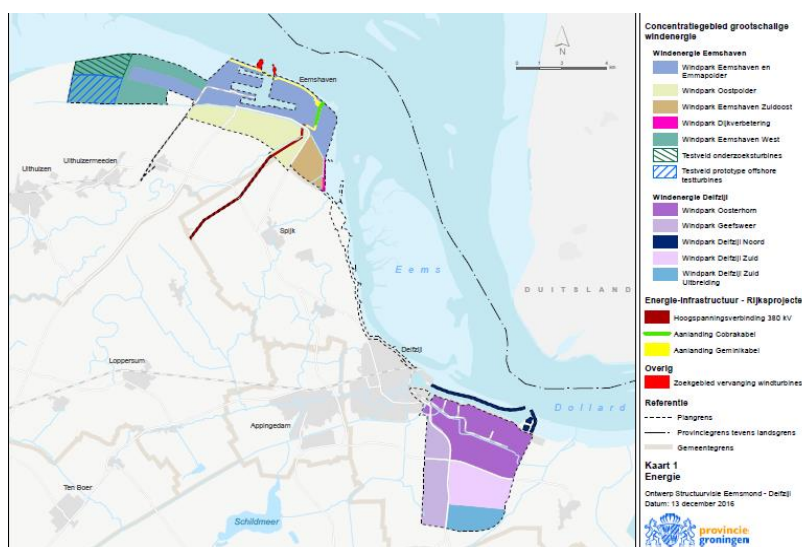
Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

20 juni 2017 / projectnummer: 2667

1. Advies over het milieueffectrapport (MER)

Initiatiefnemer¹ is van plan om Windpark Delfzijl–Zuid Uitbreiding te ontwikkelen. In de Provincie Groningen is gekozen voor concentratiegebieden om aan de provinciale taakstelling voor de opwekking van windenergie op land te voldoen. Het initiatief past in het door de Provincie aangewezen concentratiegebied voor grootschalige windenergie in de gemeente Delfzijl, en is gelegen in het meest zuidelijke deel van dat concentratiegebied (in afbeelding hieronder met blauw aangegeven). Met het project voor Delfzijl–Zuid Uitbreiding is begonnen in 2012 en is, na een periode van stillegging, weer opgestart in januari 2017.

Voor de besluitvorming over het bestemmingsplan en de omgevingsvergunning is een plan/project-MER en een Passende beoordeling² (hierna: het MER) opgesteld. De Provincie en gemeente hebben de Commissie m.e.r. gevraagd om over het MER te adviseren.

In dit advies spreekt de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie'³) zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

De Commissie is van mening dat voldoende milieuinformatie aanwezig is om een besluit te kunnen nemen over het bestemmingsplan 'Windpark Delfzijl–Zuid Uitbreiding' en de omgevingsvergunning.

¹ De initiatiefnemer bestaat uit een koepel van verschillende partijen: ZuidZes, Twirre B.V., Straathof B.V., Eneco Wind B.V. en HiNerg B.V.

² Gedoeld wordt op het MER Windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding d.d. 28 april 2017 tezamen met de MER Uitbreiding Windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding–Extra alternatief d.d. 28 april 2017.

³ De samenstelling en werkwijze van de werkgroep van de Commissie m.e.r. en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, via de link [2667](https://www.commissiemer.nl) of door dit nummer op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

Samenvatting resultaten MER

In het MER zijn vijf inrichtingsalternatieven onderzocht, te weten 'Voornemen 2012', 'Raster', 'Zwerm' en 'Combinatie'. In 2017 is daaraan een 'extra alternatief' toegevoegd bestaande uit 16 turbines van ca. 4 MW met een ashoogte van maximaal 136 meter en een rotordiameter van maximaal 136 meter. Het MER laat zien dat de alternatieven onderscheidend zijn op het vlak van landschappelijke effecten, geluid en energieopbrengsten. De Commissie merkt op dat in de samenvatting de verschillende alternatieven leiden tot een score 0 voor natuur, maar dat dit in alle gevallen, gelet op de informatie in het MER, een negatieve score zou moeten zijn⁴.

De Commissie signaleert voorts dat bij de alternatievenvergelijking niet is ingegaan op de effecten in relatie tot de energieopbrengst. Deze vergelijking is van belang nu mitigerende maatregelen zoals standstil vanwege slagschaduwhinder en geluidreducerende maatregelen nodig zijn. Mitigatie heeft veelal gevolgen voor de energieopbrengst. Op basis van expert judgement merkt de Commissie op dat in dit geval uit een dergelijke vergelijking zou blijken dat het 'extra alternatief' relatief goed scoort ten opzichte van de andere alternatieven (geluid en slagschaduw). Ten aanzien van de effecten op beschermde soorten of beschermde natuurgebieden zijn de relatieve verschillen niet groot.

Ook blijkt uit het MER dat het windpark geen zodanige gevolgen heeft voor Natura 2000-gebieden, waaronder de Waddenzee, dat de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar komen. De sterfte onder vogelsoorten ten gevolge van Windpark Delfzijl-Zuid Uitbreiding in samenhang met andere windparken (cumulatie) kan de staat van instandhouding van sommige soorten, waaronder Bruine Kiekendief, mogelijk negatief beïnvloeden. De Commissie beveelt aan de door de provincie Groningen noodzakelijk geachte radargestuurde stilstandvoorziening ook in de (ontwerp-)besluiten terug te laten komen, omdat deze voorziening noodzakelijk is om teveel vogelslachtoffers te voorkomen.

In het MER zijn de landschappelijke effecten goed beschreven. Uit het onderzoek blijkt dat het 'extra alternatief' met name negatieve effecten heeft gezien vanuit de criteria rust, zichtbaarheid en openheid. De Commissie beveelt aan een voorwaarde in de vergunning op te nemen over het voorkomen van lichthinder.

De Commissie merkt overigens op dat vanwege cumulatieve effecten door toekomstige windparken in het concentratiegebied een knelpunt kan ontstaan op het gebied van beschermde soorten en op het gebied van landschappelijke effecten⁵.

⁴ De score 0 lijkt ingegeven doordat geen afbreuk wordt gedaan aan de staat van instandhouding van beschermde soorten en de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden niet in gevaar worden gebracht, waarmee het voorname vergunbaar is. De effecten zijn naar het oordeel van de Commissie evenwel negatief omdat het aantal aanvaringslachtoffers en de barrièrewerking ten opzichte van de referentiesituatie toenemen. Dit heeft echter geen gevolgen voor de conclusies.

⁵ De parken worden ontwikkeld vanuit afzonderlijke initiatieven en met een aanzienlijk tijdsverloop, waardoor waarschijnlijk is dat andere type windmolens in ogenschouw worden genomen.

2. Toelichting op het oordeel

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en doet zij aanbevelingen voor de verdere besluitvorming en de uitvoering. Deze aanbevelingen zijn met in de tekst met een bullet aangegeven.

2.1 Natuur

Windparken hebben gevolgen voor vogels en vleermuizen door sterfte als gevolg van aanvaring, barrièrewerking en aantasting van leefgebied. De gevolgen kunnen relevant zijn voor de soorten waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen ('gebiedsbescherming') en voor de te behouden of te bereiken (gunstige) staat van instandhouding van beschermde soorten ('soortbescherming')⁶.

2.1.1 Passende beoordeling

De Commissie acht de gevolgen voor 'Natura 2000-soorten' in de Passende beoordeling en het MER correct beschreven en ze heeft hierover geen nadere opmerkingen.

2.1.2 Beschermde soorten

De beschrijving van de cumulatieve gevolgen voor de staat van instandhouding van vogels en vleermuizen geeft de Commissie aanleiding voor een nadere opmerking. Het MER geeft een onderbouwde inschatting van het aantal aanvaringslachtoffers van het Windpark Delfzijl-Zuid Uitbreiding afzonderlijk en in cumulatie met Windpark Delfzijl-Noord.

In het MER voor de Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl wordt gesteld dat de totale cumulatieve effecten van de voorgenomen windparken in de concentratiegebieden Eemshaven en Delfzijl aanzienlijk zijn. De Commissie heeft de Provincie in haar advies over het MER voor de Structuurvisie geadviseerd aan te geven hoe de gevolgen voor de gunstige staat van instandhouding nader moeten worden beoordeeld⁷ en deze beoordeling te betrekken bij de vervolgbesluitvorming van plannen en projecten. De uitwerking van de cumulatieve gevolgen voor de staat van instandhouding is in het MER voor Delfzijl-Zuid niet adequaat. Zo wordt (bij vogels) gesteld dat 'de aantallen die jaarlijks over Nederland trekken zeer groot zijn en er zijn geen aanwijzingen dat turbinemortaliteit van invloed is op de huidige staat van instandhouding van vogelpopulaties.

In dit kader signaleert de Commissie dat:

1. De zgn. 1%-mortaliteitsnorm bij sommige soorten in cumulatie al wordt overschreden, waaronder Bruine Kiekendief (zie dit MER en het MER bij de structuurvisie);
2. Een afzonderlijk windpark slechts zelden de staat van instandhouding zal beïnvloeden, maar in samenhang met andere windparken en andere sterfteoorzaken (hoogspanningsleidingen) kan dit wel het geval zijn. Bij de plannen voor windparken op zee is dit onderkend, en is daarvoor het Kader Ecologie en Cumulatie (KEC) door het bevoegd gezag is opgesteld;

⁶ Alle soorten vleermuizen en van nature in Nederland (en Duitsland) voorkomende vogelsoorten zijn beschermd.

⁷ Waaronder ook het gebied (landelijk en/of provinciaal) op basis waarvan deze beoordeling plaatsvindt.

3. De gevolgen voor de staat van instandhouding (ten minste) landelijk moeten worden beoordeeld. Voor soorten die overtrekken is dat complex maar voor vogelsoorten met terreinbinding (broedvogels, overwinterende vogels) is die beoordeling mogelijk. De Commissie geeft in overweging na te gaan of die beoordeling voor deze categorieën nader uitgewerkt kan worden voor de gezamenlijke Groningse concentratiegebieden voor windenergie;
4. De Provincie nadere mitigerende maatregelen gaat voorschrijven (zoals een radargestuurde stilstandvoorziening; dat wil zeggen dat turbines worden stilgezet op nachten met veel vliegbewegingen).

De omissie in de beschrijving van de cumulatieve effecten staat volgens de Commissie besluitvorming niet in de weg nu nadere mitigerende maatregelen door de Provincie worden voorgeschreven.

De Commissie acht de aanpak met radargestuurde stilstandvoorzieningen ook een geschikte en goede mitigerende maatregel.

- De Commissie beveelt aan de door de provincie Groningen noodzakelijk geachte radargestuurde stilstandvoorziening ook in de (ontwerp)–besluiten terug te laten komen, omdat deze voorziening noodzakelijk is om teveel vogelslachtoffers te voorkomen.
- De Commissie beveelt het bevoegd gezag aan met de Provincie in overleg te treden over hoe de gevolgen voor de gunstige staat van instandhouding nader moet worden beoordeeld voor de Groningse concentratiegebieden voor windenergie.

2.2 Landschap

In het MER is goed onderzoek gedaan naar de landschappelijke effecten van de verschillende alternatieven. Het creëren van een ordelijk geheel en van gelijke turbintypen blijkt door lokale belemmeringen niet haalbaar. Er is een adequate landschappelijke analyse van de alternatieven uitgevoerd op 3 niveaus (lees: op afstanden van 2–5 km, 1,5–2 km en 0–1,5 km). De tekst is voorzien van goede visualisaties van de mogelijke opstellingen, waardoor de landschappelijke effecten van het voornemen, mede in relatie tot de bestaande windparken, duidelijk worden. Duidelijk blijkt dat met name het ‘extra alternatief’ op landschappelijke samenhang slecht scoort omdat op grotere afstand bezien, bijvoorbeeld vanuit Oostwold en Nieuwolda, het nieuwe park met de grotere turbines ‘naar voren schuift’ en geen visuele eenheid meer vormt met de bestaande parken⁸. Bij windturbines met een tiphoogte van meer dan 150 m dient op de gondel en aan de mast signaalverlichting te worden aangebracht. De ontwerp-vergunning voorziet in windturbines met een tiphoogte van minimaal 152 meter.

⁸ De Commissie merkt op dat Windpark Geefsweer nog in ontwikkeling is. De Commissie beveelt aan bij de besluitvorming over windpark Geefsweer na te gaan of en in hoeverre het mogelijk is alsnog een eenduidig beeld van het uiteindelijke windpark te maken, of dat een weinig samenhangend beeld van de verschillende onderdelen het resultaat zal zijn. Goede visualisaties, op ooghoogte en liefst in 3D, zullen dan nodig zijn om een (te) onrustig eindbeeld te vermijden.

Mogelijkheden om (nachtelijke) lichthinder te voorkomen zijn het kiezen voor een vastbrandende (rode) verlichting (in plaats van een knipperende) en het dimmen van de verlichting bij goed zicht (30% bij een zicht van 5 kilometer en 10% bij een zicht van 10 kilometer).

- De Commissie beveelt aan om in de besluiten voorwaarden voor het voorkomen van lichthinder op te nemen⁹.

⁹ Zie in dit verband bijvoorbeeld de richtlijn Aanduiding van windturbines en windparken op het Nederlandse vasteland van de Inspectie Leefomgeving en Transport en de resultaten van het verlichtingsonderzoek bij windpark Zuidlob in Flevoland die mogelijkheden bieden om hinder door nachtelijke verlichting te minimaliseren.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: Eneco Wind B.V.; HiNerg B.V.; Straathof B.V.; Twirre B.V.; ZuidZes

Bevoegd gezag: gemeente Delfzijl/Provincie Groningen

Besluit: vaststellen van een bestemmingsplan en verlenen omgevingsvergunning

Categorie Besluit m.e.r.: D22.2

Activiteit: initiatiefnemer wil ten zuiden van het bestaande windpark Delfzijl-Zuid een windpark toevoegen binnen het door de provincie aangewezen concentratiegebied voor windturbines.

Procedurele gegevens:

Ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 4 mei tot en met 15 juni 2017

Toetsingsadvies uitgebracht: 20 juni 2017

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dhr. ir. P. van der Boom

dhr. ir. W.H.A.M. Keijsers

mw. M.A.J. van der Tas (voorzitter)

dhr. ing. R.L. Vogel

mw. mr. drs. A. Wagenmakers (secretaris)

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang. Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie: <http://www.commissiemer.nl/advisering/watbiedtdecommissie>

Betrokken documenten:

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [2667](#) in te vullen in het zoekvak.

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

Bezoekadres

A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

Postadres

Postbus 2345
3500 GH Utrecht

t 030-2347666

e mer@eia.nl

w commissiemer.nl

